

ONTDEK HET UNESCO WERELDERFGOED VAN NEDERLAND

STICHTING WERELDERFGOED NEDERLAND

ONS DOEL

Het doel van de Werelderfgoedconventie is om als internationale gemeenschap zorg te dragen voor het uitzonderlijke erfgoed op de Werelderfgoedlijst aangezien ze van belang zijn voor de gehele wereld.

Dit werelderfgoed moet behouden worden voor de volgende generatie. Nederland heeft tien door UNESCO erkende werelderfgoederen. Deze zijn uniek in de wereld. Ze vertellen het bijzondere verhaal van Nederland en de Nederlanders op het gebied van waterbeheer, burgersamenleving en (land)ontwerp. Dat deden ze toen, dat doen ze nu, en dat zullen ze altijd blijven doen.

De huidige werelderfgoederen in Nederland zijn: Schokland en omgeving, De Stelling van Amsterdam, Molencomplex Kinderdijk-Elshout, het Ir. D.F. Woudagemaal, Willemstad Curaçao, Droogmakerij De Beemster, het Rietveld Schröderhuis, de Waddenzee, de Grachtengordel van Amsterdam en de Van Nellefabriek.

Graag delen de werelderfgoederen hun uitzonderlijke verhaal met u als bezoeker. Ze zijn trots op de bijzondere plek die zij innemen tussen het uitzonderlijke erfgoed van deze wereld.

WERELDERFGOED IN NEDERLAND

- 1 SCHOKLAND EN OMGEVING
- 2 DE STELLING VAN AMSTERDAM
- 3 MOLENCOMPLEX KINDERDIJK-ELSHOUT
- 4 IR. D.F. WOUDAGEMAAL
- 5 WILLEMSTAD, CURAÇAO
- 6 DROOGMAKERIJ DE BEEMSTER
- 7 RIETVELD SCHRÖDERHUIS
- 8 DE WADDENZEE
- 9 DE GRACHTENGORDEL VAN AMSTERDAM
- 10 VAN NELLEFABRIEK

1 SCHOKLAND EN OMGEVING

Schokland is een eiland op het droge, rijk aan archeologische bodemschatten. Schokland herbergt Nederlands langste bewonersgeschiedenis en symboliseert de eeuwenoude relatie van de Nederlanders met het water. Op Schokland zijn sporen van menselijke bewoning aanwezig die teruggaan tot ver in de prehistorie. Het is een archeologisch monument dat ruim 8000 jaar bewoningsgeschiedenis beslaat. Eeuwenlang lag Schokland als een kwetsbaar eiland in de Zuiderzee. Die verwoestende zee sloeg stukken van het eiland weg. Er was voortdurend overstromingsgevaar en onder de bevolking heerste schrijnende armoede. Daarom besloot de regering in 1859 om het hele eiland te ontruimen. Zo'n 635 'Schokkers' verhuisden voorgoed naar de vaste wal. Sinds de drooglegging van de Noordoostpolder maakt Schokland weer deel uit van het vaste land. Een eiland op het droge met een rijk, archeologisch bodemarchief. Schokland en omgeving is sinds 1995 werelderfgoed.

BEZOEKERSINFO

Middelbuurt 3 • 8319 AB Schokland • telefoon (0527) 25 13 96
www.schokland.nl

2 DE STELLING VAN AMSTERDAM

De Stelling van Amsterdam is een cirkelvormige voormalige verdedigingslinie rondom Amsterdam. De Stelling is 135 kilometer lang en bestaat uit 42 forten en 4 batterijen. De verdedigingslinie werd aangelegd tussen 1880 en 1914 op een afstand van 15 tot 20 kilometer van Amsterdam. Hierdoor bleef de hoofdstad buiten bereik van eventueel kanonvuur. Het gebied buiten De Stelling kon in tijden van gevaar onder water worden gezet met een verrijnd sluizensysteem. De Stelling diende als 'Nationaal Reduit', het laatste toevluchtsoord voor regering en leger. Het is een uniek monument van defensieve en waterstaatkundige techniek, maar is nooit volledig in werking gezet. De Stelling van Amsterdam is in 1996 opgenomen in de UNESCO Werelderfgoedlijst.

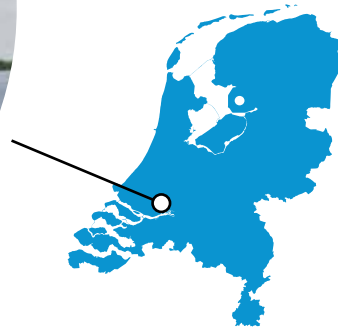
BEZOEKERSINFO

Bezoekerscentrum Forteiland Pampus

De veerdienst vertrekt vanaf de Herengracht in Muiden ter hoogte van huisnummer 33 • telefoon (0294) 26 23 26 • info@pampus.nl
www.stellingvanamsterdam.nl • www.stelling-amsterdam.nl
Openingstijden: www.pampus.nl/bezoekers-info/veerdienst/

3 MOLENCOMPLEX KINDERDIJK-ELSHOUT

De negentien molens van Kinderdijk zijn een internationaal bekend Nederlands symbool. De zeventien boezemmolens zijn gebouwd tussen 1738 en 1740. Voordien stonden er in het gebied al poldermolens, waarvan er nog twee zijn overgebleven. Deze watermolens hielden lange tijd het lage land van de Alblasserwaard droog, dat werd geteisterd door verzakkingen en overstromingen. Later werd de taak van de molens overgenomen door gemalen. Eerst door het stoomgemaal Wisboom, en later door het dieselgemaal JU Smit het elektrisch gemaal Ir. G.J. Kok. In Kinderdijk is bijna duizend jaar 'strijd tegen het water' zichtbaar in het polderlandschap met zijn waterlopen, dijken, gemalen, sluizen en molens. Het molencomplex Kinderdijk-Elshout is sinds 1997 werelderfgoed.

BEZOEKERSINFO

Nederwaard 1 • 2961 AS Kinderdijk • telefoon (078) 691 28 30
info@kinderdijk.nl • www.kinderdijk.nl
Openingstijden: www.kinderdijk.nl/openingstijden

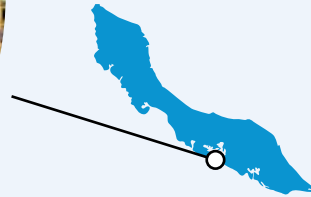
4 IR. D.F. Woudagemaal

Magistrale beleving van Stoom, Architectuur en Water, het Ir. D.F. Woudagemaal in Lemmer is het grootste nog functionerende stoomgemaal ter wereld. Het gemaal werd in 1920 geopend door koningin Wilhelmina en heeft als taak om overtollig water vanuit Friesland in de Zuiderzee, later het IJsselmeer, te pompen. Het bijzondere bakstenen gebouw is strak en sober van karakter en heeft kenmerken van Berlage's rationalisme, zoals de stalen spanten, het gebruik van natuursteen, eikenhout, uitgekiende kleuren en veel sierranden. Het monumentale stoomgemaal is eigendom van Wetterskip Fryslân. Bij een hoge waterstand wordt het nog altijd ingezet om de Friese Boezem te bemalen. Het Woudagemaal staat sinds 1998 op de UNESCO Werelderfgoedlijst. Het Ir. D.F. Woudagemaal en bezoekerscentrum zijn het gehele jaar door 6 dagen per week geopend voor belangstellenden (in juli en augustus de hele week).

BEZOEKERSINFO

Bezoekerscentrum Ir. D.F. Woudagemaal
Gemaalweg 1A • 8531 PS Lemmer • telefoon (0514) 56 18 14
info@woudagemaal.nl • www.woudagemaal.nl
Openingstijden: www.woudagemaal.nl/openingstijden

5 WILLEMSTAD CURAÇAO

De Nederlands West-Indische Compagnie (W.I.C.) stichtte in 1634 een handelspost aan de Sint Annabaai op het eiland Curaçao. Deze beschutte baai vormde een natuurlijke haven. Vanaf omstreeks 1660 kwam de slavenhandel op. Willemstad werd een centrum van de handel in slaven voor heel Amerika. De stad ontwikkelde zich in de loop van 300 jaar aan weerszijden van de Sint Annabaai tot een Caribische havenstad, waarbij de invloed van veel verschillende culturen bepalend was. Kenmerkend voor Willemstad is de bonte mix van architectuurstijlen en Caribische kleuren. Er zijn veel Nederlandse invloeden te vinden, maar ook Spaanse en Portugese. De historische binnenstad van Willemstad is sinds 1997 werelderfgoed.

BEZOEKERSINFO

www.curacaomonuments.org

6 DROOGMAKERIJ DE BEEMSTER

De Beemster in Noord-Holland is een schoolvoorbeeld van hoe Nederlanders grote delen van hun land hebben drooggelegd. Deze 17e eeuwse droogmakerij is opgezet om het bedreigende binnenwater De Beemster om te zetten in vruchtbare en winstgevende landbouwgrond. Om het woeste meer kwam een stevige dijk van 42 kilometer lang en daar omheen werd een ringvaart gegraven. Vervolgens begonnen 43 windmolens met het leegpompen van het meer. In 1612 viel De Beemster droog en kon de inrichting van de polder beginnen. Er werden wegen aangelegd, wegsloten en kavelsloten gegraven en boerderijen gebouwd. Dat alles gebeurde volgens een ordelijk en strak geometrisch patroon. Aan deze rationele verkaveling en inrichting heeft De Beemster zijn roem te danken. Droogmakerij de Beemster is sinds 1999 werelderfgoed.

BEZOEKERSINFO

Middenweg 185 • 1462 HN Middenbeemster
telefoon (0299) 62 18 26 • www.bezoekerscentrumbeemster.nl
Openingstijden: www.bezoekerscentrumbeemster.nl
J.v.Dijk@Purmerend.nl

7 RIETVELD SCHRÖDERHUIS

Dit architectonische meesterwerk is geënt op de idealen van De Stijl. Het unieke gebouw kent zowel binnen als buiten het oeuvre van de Utrechtse architect en vormgever Gerrit Rietveld (1888-1964) zijn gelijke niet. Rietveld ontwierp het huis in 1924 in opdracht van de eigenzinnige Truus Schröder. Het was zijn eerste complete woonhuis én een uitbundig experiment. Voortbordurend op zijn eigen meubelontwerpen en de ideeën van De Stijl maakte hij aan de rand van de stad een huis als een driedimensionale, asymmetrische compositie. Het Rietveld Schröderhuis staat sinds 2000 op de UNESCO Werelderfgoedlijst.

BEZOEKERSINFO

Prins Hendrikklaan 50 • 3583 EP Utrecht • telefoon (030) 236 23 10
rshuis@centraalmuseum.nl • www.rietveldschroederhuis.nl
Openingstijden: www.centraalmuseum.nl/bezoeken/locaties/rietveld-schroederhuis/bezoekinformatie-rietveld-schroederhuis/

8 DE WADDENZEE

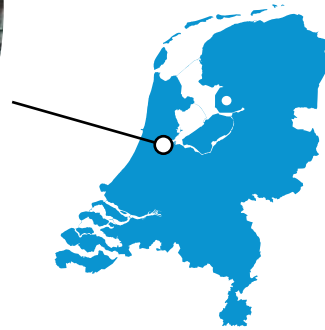
De Waddenzee – uniek in de wereld! De Waddenzee langs kusten van Nederland, Duitsland en Denemarken en is een ongeëvenaard dynamisch landschap. Nergens anders ter wereld kom je zo'n uitgestrekt en gevarieerd gebied tegen, ontstaan onder invloed van eb en vloed en waar de veranderingen dagelijks merkbaar zijn. Een uitgebreid stelsel van geulen en geultjes wordt afgewisseld door droogvallende zandplaten. Mosselbanken, voedselrijk slikwad, uitgestrekte kwelders, witte zandstranden en duinen en hier en daar wuivende zeegrasvelden. Deze variatie aan landschappen maakt de Waddenzee tot een uniek leefgebied, waarvan vele bezoekers het hele jaar door kunnen genieten. De Waddenzee is een onmisbare tussenstop voor miljoenen vogels tijdens hun trektocht. En meer dan 10.000 vaak zeldzame plant- en diersoorten vinden hier hun thuis. De Waddenzee van Nederland en Duitsland is werelderfgoed sinds 2009. In 2014 is het Deense deel ook bijgeschreven, waardoor de Waddenzee nu compleet op de Werelderfgoedlijst staat.

BEZOEKERSINFO

Het Waddenzeegebied heeft bijna 50 bezoekerscentra met elk eigen activiteiten. Een overzicht vindt u op: www.waddensea-worldheritage.org/nl/beleef-de-waddenzee/bezoekerscentra/ • www.waddensea-worldheritage.org

9 DE GRACHTENGORDEL VAN AMSTERDAM

In de 17e eeuw groeide Amsterdam uit haar voegen. De stad beleefde haar Gouden Eeuw in economisch, politiek én cultureel opzicht. Een flinke uitbreiding was hard nodig. Het stadsbestuur maakte daarom een uitbreidingsplan dat Amsterdam vijf keer zo groot zou maken. De grachtengordel, met zijn 14 kilometer gracht en 80 bruggen, is een stedenbouwkundig, waterbouwkundig en architectonisch meesterwerk. Het gebied was door de systematische aanplant van bomen langs de grachten en de aanleg van prachtige tuinen meteen een heel groene stad. Deze planmatige stadsuitbreiding heeft tot ver in de 19e eeuw over de hele wereld als voorbeeld gediend. De Grachtengordel van Amsterdam is in 2010 benoemd tot UNESCO werelderfgoed.

BEZOEKERSINFO

Vijzelstraat 32 • 1017 HL Amsterdam • telefoon (020) 251 49 00
werelderfgoed@amsterdam.nl • www.amsterdam.nl/werelderfgoed
Openingstijden: www.amsterdam.nl/stadsarchief

10 VAN NELLEFABRIEK

De Van Nellefabriek in Rotterdam is ons jongste werelderfgoed; in juni 2014 is het door UNESCO op de Werelderfgoedlijst geplaatst. De tussen 1925 en 1931 gebouwde, voormalige koffie-, thee- en tabaksfabriek van Van Nelle is een van de meest uitzonderlijke iconen van industriële architectuur in de wereld uit het begin van de twintigste eeuw, de periode van het Nieuwe Bouwen. Het complex met zijn karakteristieke gevels van staal en glas en betonnen draagconstructies vormt de uitdrukking van de 'ideale fabriek', met daglicht dat aangename werkomstandigheden biedt in de fabriek en openheid uitstraalt naar de buitenwereld. Het markeert de bijdrage van Nederland aan het ontwerpen van industriële productieprocessen. Ook getuigt de Van Nellefabriek van de lange geschiedenis van invoer, verwerken en verhandelen van tropische producten in Nederland, en in de Rotterdamse haven in het bijzonder. De restauratie en herbestemming van de fabriek sinds 2000 is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd, waarbij de authenticiteit volledig behouden is gebleven.

BEZOEKERSINFO

Van Nelleweg 1 • 3044 BC Rotterdam
www.facebook.com/WerelderfgoedVanNellefabriek/
Openingstijden: www.vannellewerelderfgoed.nl

WERELDERFGOED IN NEDERLAND EN DUURZAAM TOERISME

Duurzaam toerisme betekent dat alles gedaan wordt om een negatieve invloed van toerisme op het werelderfgoed te voorkomen, dat de lokale gemeenschap daar waar mogelijk en relevant erbij betrokken wordt, en dat u als bezoeker een waardevol bezoek heeft. Als een verantwoordelijke toerist heeft u zich voorbereid op uw bezoek, bent u zich bewust van de lokale gemeenschap en respecteert u het erfgoed. Dit betekent dat u de aangegeven routes volgt, niet de monumenten beschadigt (door ze bijvoorbeeld te beklimmen, stukken af te breken of te bekladden) of het landschap aantast (door bijvoorbeeld planten te vernielen, door beschermd gebied te wandelen of dieren lastig te vallen), en geen overlast bezorgd voor de lokale bevolking. Hier hoort ook respect voor het milieu bij, dus wees bewust waar u uw afval laat zodat u niet voor vervuiling zorgt en afbraak aan het erfgoed doet.

Het is ook van belang dat u als bezoeker een goede ervaring heeft en meer over het werelderfgoed te weten komt. Een goede voorbereiding van uw bezoek kan hierbij helpen. Deze publicatie helpt u bij de voorbereiding door

meer informatie over het werelderfgoed in Nederland te geven. Logistiek is een belangrijk onderdeel van de voorbereiding. Hier vindt u dan ook relevante weblinks voor deze informatie (routes, openingstijden, websites, etc.). Wij zijn trots op ons werelderfgoed en willen dit dan ook graag met zo veel mogelijk mensen delen. Daarom vinden we het ook leuk als u uw foto's deelt, bijvoorbeeld via social media of blog. Het is ook mogelijk om ze naar de Stichting Werelderfgoed Nederland te sturen voor plaatsing op de facebookpagina van de Stichting (info@werelderfgoed.nl).

De Nederlandse werelderfgoederen zijn voortdurend bezig om uw bezoek informatief, interessant en gedenkwaardig te maken. Het is voor ons belangrijk dat u een waardevol bezoek heeft en kennis neemt van dit uitzonderlijke erfgoed. Uw gefundeerde mening is daarom belangrijk voor ons. Op de website van de Stichting Werelderfgoed Nederland (www.werelderfgoed.nl) vindt u dan ook op de pagina van elk werelderfgoed een link naar een questionnaire om uw feedback te geven. U kunt ook direct contact zoeken met het werelderfgoed.

MEER INFO

Meer informatie over de tien Nederlandse werelderfgoederen is te vinden op www.werelderfgoed.nl. Hier vindt u ook het laatste nieuws over het werelderfgoed en een overzicht van de activiteiten.

Daarnaast is er de Nederlandse werelderfgoed app. Deze is gratis te downloaden in de App Store en Google Play. De app is beschikbaar in zeven talen: Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans, Chinees en Russisch. Op deze app vindt u praktische informatie over elk werelderfgoed, dus over hoe ze te vinden, en ook drie aanbevolen routes en de mogelijkheid om eigen routes te maken.

STICHTING WERELDERFGOED NEDERLAND

COLOFON

Dit is een uitgave van:
Stichting Werelderfgoed Nederland

Fotografie:
Alle foto's uit deze uitgave:
© Stichting Werelderfgoed Nederland
Fotograaf: N. de Jong

Met uitzondering van:
Foto voorpagina en Willemstad:
© Depositphotos.com

Foto Schokland en omgeving:
© Gemeente Noordoostpolder

Foto Ir. D.F. Woudagemaal door Ulbe Zwaga

Foto Grachtengordel Amsterdam door
Hes van Huizen

Grafisch ontwerp:
Vincent Smits (Sputnik Eindhoven)

Stichting Werelderfgoed Nederland
Gebouw De Bazel
Postbus 10718
1001 ES Amsterdam
020 251 49 95
info@werelderfgoed.nl
www.werelderfgoed.nl

